

Murtazaliyeva proti Rusku, rozsudek velkého senátu ze dne 18. 12. 2018 - K posouzení spravedlivosti trestního procesu, v němž soud nevyslechl svědka navrženého obhajobou

Stěžovatel: Murtazaliyeva

Žalovaný stát: Rusko

Číslo stížnosti: 36658/05

Datum: 18.12.2018

Článek Úmluvy: čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. b), d)

Rozhodovací formace: Velký senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: práva obhajoby, rovnost zbraní, spravedlivý proces, trestní řízení, výslech svědků

Český právní řád: čl. 37 odst. 2, 3, čl. 38 odst. 2 a čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod § 89 odst. 2, § 101, § 111a, § 211 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Významnost: 1

K posouzení spravedlivosti trestního procesu, v němž soud nevyslechl svědka navrženého obhajobou

Autorský komentář:

Ve výše označeném rozhodnutí se Velký senát vyslovil k námitkám stěžovatelky o údajném porušení

1. a) čl. 6 odst. 1 a 3 písm. b) Úmluvy, k němuž mělo dojít tím, že neměla efektivní možnost shlédnout nahrávku ze skrytého monitorovacího zařízení přehrávanou v soudní síni (I.), a
2. b) čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy z důvodu nemožnosti předvolat a vyslechnout před soudem jako svědky policistu A. (II.) a osoby B. a K., tzv. osvědčující svědky (attesting witnesses), přítomné osobní prohlídce stěžovatelky (III.).

Předkládaná zkrácená verze rozhodnutí se věnuje výlučně řešení zaujatého Velkým senátem k námitkám II. a III. týkajícím se problematiky soudem nevyslechnutých svědků. Vypuštění části věnované první námitce je dáno tím, že ve vztahu k ní Soud (ať již v předcházejícím rozhodnutí třetí sekce ze dne 28. 3. 2017, tak v rozhodnutí Velkého senátu) jednomyslně dospěl k závěru, že ke stěžovatelkou vytykanému porušení čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy nedošlo. Takové shody již nebylo dosaženo při posouzení jejích zbývajících námitek, byť jak plyne z dalšího textu, obě rozhodnutí většinou (první z nich čtyřmi hlasy ku třem stran námitky II. a pěti hlasům ku dvěma v případě námitky III.) konstatovala, že v řízení vedeném proti stěžovatelce nedošlo ani k porušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy.

Význam rozhodnutí spočívá v tom, že v něm Velký senát provedl přehled (body 139. až 149.) a zhodnocení (body 150. až 157.) obecných zásad uplatňujících se při posuzování označené problematiky a vymezil (bod 158.) třístupňový test, podle něhož má být z hlediska garancí poskytovaných obviněnému čl. 6 Úmluvy posuzováno řízení, v němž vnitrostátní soud nevyhoví návrhu obhajoby na výslech jí označených svědků. Jeho odůvodnění – s ohledem na námitky stěžovatelky – zmiňuje i přístup Mezinárodních trestních tribunálů OSN (body 72. až 78.) a Meziamerického soudu pro lidská práva (body 79. až 81.) k téže otázce.

Rozhodnutí rozvíjí myšlenky, které Soud vyslovil ve svých dřívějších rozhodnutích (zejména Al-Khawaja a Tahery proti Velké Británii [GC], č. 26766/05 a 22228/06, ECHR 2011; a Schatschaschwili proti Německu [GC], č. 9154/10, ECHR 2015) a je dokladem toho, že v jeho přístupu při výkladu čl. 6 Úmluvy (vztahu odstavce prvního a třetího) došlo k významnému posunu. Vývoj judikatury Soudu v uvedené oblasti shrnuje – s kritikou závěrů přijatých většinou – ve svém disentaním stanovisku soudce Pinto de Albuquerque.

Pro české soudy může být předkládané rozhodnutí inspirativní v tom, že zdůrazňuje nejen (viz test druhý, nově včleněný – bod 156.) povinnost soudu adekvátně ve svém rozhodnutí zdůvodnit, proč důkaznímu návrhu na výslech svědka nevyhověl (v uvedeném směru již praxi pozitivně ovlivnila i rozhodnutí Ústavního soudu o tzv. opomenutých důkazech – viz například nálezy I. ÚS 733/01 či I. ÚS 413/02), ale že opakovaně (viz nejen Perna proti Itálii [GC], č. 48898/99, ale též například Dorokhov proti Rusku, č. 66802/01, či Miminoshvili proti Rusku, č. 20197/03) zmiňuje i (test první) potřebu náležitého zdůvodnění důkazního návrhu obhajobou. Zatímco test formulovaný v Perna požadoval zdůvodnění předvolání svědka odkazem na jeho význam pro „zjištění pravdy“, předkládané rozhodnutí shledává návrh dostatečně odůvodněným, tj. vyhovujícím požadavkům čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy, pokud je navrhovaný svědek způsobilý/schopný ovlivnit výsledek řízení, případně by mohl pravděpodobně posílit pozici obhajoby (bod 160.).

Z odůvodnění rozhodnutí plyne, že po obhajobě lze oprávněně požadovat, aby svůj důkazní návrh v uvedeném smyslu náležitě zdůvodnila. Na straně druhé je možno poukázat na fakt, že přílišné požadavky stran detailního rozvedení důvodů uplatnění takového návrhu by mohly pro obhajobu přinášet nepříznivé důsledky a narušovat princip rovnosti zbraní, jak na to ve svém disentaním stanovisku upozornili jak soudce Bošnjak (body 4. až 7. jeho stanoviska), tak soudce Pinto de Albuquerque (bod 21. jeho stanoviska).

Z judikatury českých soudů věnujících se otázce práva obviněného vyslýchat svědky proti sobě lze zmínit například nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1860/16 a sp. zn. IV. ÚS 2867/16 (viz v nich uvedená tři kritéria, v jejichž světle je třeba zvážit, zda lze řízení jako celek považovat za spravedlivé) či usnesení publikované pod č. 16/2016 Sb. rozh. tr.

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatelka přijela v září 2003 do Moskvy z Čečenska. V prosinci 2003 byla na ulici zastavena policisty při kontrole dokladů a odvedena na policejní stanici. Odsud byla propuštěna po několika dnech za pomoci A., policisty, který byl také Čečenec. Ten jí v únoru 2004 pomohl sehnat bydlení a s dalšími záležitostmi. Stěžovatelka byt sdílela s V. a Ku., dvěma Ruskami, které konvertovaly k Islámu a se kterými se potkala v mešitě. Byt se nacházel v ubytovacím bloku patřícím policejnímu oddělení a byl vybaven skrytými video a audio nahrávacími zařízeními, jimiž policie stěžovatelku na základě povolení Městského soudu v Moskvě od 5. 2. do 4. 3. 2004 sledovala, protože ji podezřívala ze spolupráce s teroristickou skupinou spojenou s čečenskými povstalci.

Stěžovatelka byla 4. 3. 2004 zastavena policisty na ulici pro kontrolu dokladů, neboť se podle jejich tvrzení podobala hledané osobě. Stěžovatelka volala A., který krátce s těmito policisty mluvil.

Protože její povolení k pobytu vypršelo, byla odvedena na policejní stanici. Zde ji informovali, že je zadržena. Policistka I. za přítomnosti dvou osvědčujících svědků B. a K. prohledala její kabelku, v níž byly nalezeny dva balíčky, které byly poslány na znalecké zkoumání. Podle protokolu prohlídka trvala od 20:35 do 21:03 hod. Ve 21:30 hod. byly stěžovatelce vzaty otisky prstů. Ve stejný den byla obviněna z terorismu.

Podle znaleckého zkoumání byla v nalezených balíčcích výbušnina na bázi hexogenu, stejná látka byla nalezena i na podšívce kabelky a v kapsách stěžovatelčiny bundy. Policie při prohledávání bytu našla její ručně psané poznámky, v nichž kritizovala ruskou politiku v Čečensku, Rusko a Rusy a oslavovala sebevražedné atentátníky, a fotografie eskalátoru v nákupním centru v Moskvě. Přepisy záznamů ze sledování bytu ukázaly, že stěžovatelka radikalizovala V. a Ku., informovala je o povstaleckých táborech, mluvila o své nenávisti k Rusům a potřebě „svaté války“ proti nim a chválila vůdce Čečenských povstalců.

V přípravném řízení byla stěžovatelka zastoupena obhájci a měla možnost se účastnit procesních úkonů, pokládat svědkům otázky a prezentovat svoji verzi událostí. Dne 12. 10. 2004 navrhla mimo jiné výslech A. za účelem objasnění jejich setkání a následné spolupráce. Tomuto bylo vyhověno a svědku A. byly položeny otázky ve znění, které navrhla. Po seznámení s obsahem jeho výpovědi stěžovatelka a její obhájci nevznesli další otázky a nevyžadovali uskutečnění konfrontace. Dne 2. 12. 2004 obdržela stěžovatelka kopii spisu ke studiu.

Stěžovatelka byla 7. 12. 2004 obžalována z přípravy terorismu a podněcování V. a Ku. ke spáchání stejného činu. V obžalobě byl A. zběžně zmíněn jako svědek obhajoby i obžaloby.

V hlavním líčení započatém u Městského soudu v Moskvě 22. 12. 2004 byla stěžovatelka zastoupena svými zvolenými obhájci U. a S. Stěžovatelka ve své výpovědi uvedla, že je nevinná. Dodala, že na policejní stanici nechala svoji bundu a kabelku v místnosti, z níž byla odvedena za účelem odebrání otisků prstů. Po návratu jí byla prohledána kabelka, v níž byly nalezeny dva balíčky. Tyto jí ale nepatřily a byly jí tam podstrčeny. Tvrdila, že byla daktyloskopována dvakrát, a to před a po prohlídce. Zběžně zmínila, že A. jí pomohl nalézt byt a dal jí knihy.

V důkazním řízení byly k okolnostem případu vyslechnuty svědkyně V. a Ku, k provedení prohlídky obviněné a vzetí otisků prstů byli obžalobou podrobně slyšeni policisté P., S., B. a Ke. Všichni potvrdili, že stěžovatelka měla kabelku u sebe po celou dobu až do prohlídky a že jí byly otisky prstů vzaty pouze jednou, a to po prohlídce. Obhajoba těmto svědkům položila pouze dvě otázky, přičemž po jejich zodpovězení již další dotazy nevznesla. Obžaloba provádění svých důkazů ukončila 12. 1. 2005 bez předvolání A. a bez odkazu na jeho výpověď z přípravného řízení.

V poslední den dokazování 13. 1. 2005 obhajoba navrhla přehrání jedné videokazety ze sledování, čemuž bylo vyhověno. Ke kvalitě videonahrávek nebo způsobu jejich přehrání nevznesla obhajoba žádné námítky. Obhájce S. navrhl předvolat osvědčující svědky B. a K. a policistu A. Tento návrh byl podpořen obhájky U. Stěžovatelka však uvedla, že výbušniny jí byly podstrčeny již před prohlídkou a na předvolání osvědčujících svědků netrvá. Pokud to ale obhájci považují za nutné, souhlasí s nimi. Návrh na předvolání osvědčujících svědků byl zamítnut. Ke svědku A. soud sdělil, že se nemůže dostavit k soudu, neboť je pracovně mimo Moskvu. Státní zástupce proto navrhl čtení jeho výpovědi z přípravného řízení, s čímž oba obhájci i stěžovatelka souhlasili. Stěžovatelka se vůči této výpovědi vymezila jen v části týkající se kontaktu A. s V. a Ku. Na dotaz předsedy senátu, jestli strany souhlasí s ukončením dokazování přes absenci některých svědků, všichni odpověděli kladně.

Během závěrečné řeči obhajoba trvala na nevině stěžovatelky a tvrdila, že výbušniny jí byly podstrčeny. Podle obhájky U. bylo obvinění proti stěžovatelce vytvořeno policejními agenty. Tvrzení o údajném dvojím snímání otisků prstů a ztrátě kontroly stěžovatelky nad kabelkou, stejně

jako o nevyslechnutí osvědčujících svědků, nebyla v této chvíli obhajobou uplatněna. Sama stěžovatelka uvedla, že jí nebyla umožněna konfrontace s A.

Stěžovatelka byla 17. 1. 2005 odsouzena za přípravu terorismu a navádění dalších ke spáchání stejného činu. Soud výpověď A. z přípravného řízení, z níž zmínil jen část, v níž svědek uvedl, že pomohl stěžovateli sehnat byt a že mu volala při svém zatčení, nepoužil k podpoře žádného ze svých závěrů. Tvrzení stěžovatelky o podstrčení výbušnin soud odmítl s odkazem na výpovědi přítomných policistů a protokol, podle něhož jí byly otisky vzaty pouze jednou.

Stěžovatelka podala proti rozsudku odvolání vypracované obhájcem S., v němž namítala, že nebyly přehrány všechny videokazety a že mezi nahrávkami a přepisy jsou rozpory. Dále namítla, že soudce neposoudil návrh na předvolání A. a vůbec o něm nerozhodl. Poukázala na rozpory mezi její verzí a výpovědí tohoto svědka. Ke svědkům B. a K. uvedla, že zamítnutí jejich předvolání bylo neodůvodněné, když nebylo zjištěno, jak byli vybráni. Obhájce U. dodala, že A. byl navrhnut jako svědek obhajoby i obžaloby, návrh však byl zamítnut bez důkazu o důvodu jeho absence.

Nejvyšší soud 17. 3. 2005 rozsudek stran viny stěžovatelky potvrdil a ve svém rozhodnutí uvedl, že videonahrávky byly přehrány podle návrhu obhajoby, která nevznesla žádné námitky. Ke svědku A. uvedl, že jeho přítomnost nebyla možná z pracovních důvodů, obě strany však souhlasily se čtením jeho výpovědi z přípravného řízení. Přítomnost osvědčujících svědků B. a K. nebyla nutná, neboť stěžovatelka tvrdila, že jí byly výbušniny podstrčeny před jejich příchodem. Každopádně obhajoba souhlasila s pokračováním k závěrečným řečem a nevznesla žádné námitky ani návrhy na provedení důkazů.

Obhájce S. podal v červnu 2005 návrh na přezkum z důvodu nepředvolání svědků A., B. a K. Svědka A. označil jako „klíčového svědka“, který dva měsíce stěžovatelce se vším pomáhal a řídil její chování i její zatčení. Svědci B. a K. by podle něj mohli vyřešit nesrovnalosti ve výpovědích a osvětlit události před prohlídkou. Návrh byl 13. 9. 2005 odmítnut Nejvyšším soudem.

RELEVANTNÍ MEZINÁRODNÍ PRÁVO A PRAXE

1. Mezinárodní trestní tribunály Organizace spojených národů
2. Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu (ICTR) a Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (ICTY) při rozhodování v prvním stupni i jako odvolací senáty v jednotlivých trestních věcech vytvořily obsáhlou judikaturu a vyvinuly obecné zásady vztahující se k různým aspektům trestních řízení, a to včetně výslechu svědků.
3. V případě Krstić (Rozhodnutí o návrhu na předvolání, případ č. IT-98-33-A, 1. 7. 2003) se odvolací senát ICTY zabýval návrhem na výslech dalších svědků během odvolacího řízení. Ve vztahu k obecným zásadám ovlivňujícím relevanci svědecké výpovědi a k předvolávání svědků uvedl následující:

„10. Pravidlo 54 [z Pravidel řízení a dokazování] dovoluje soudci nebo senátu, aby vydal příkaz nebo předvolání, které jsou ‚nezbytné [...] pro přípravu a vedení řízení‘. Tato pravomoc zřejmě zahrnuje možnost předvolání ... kde přítomnost je nutná k přípravě nebo vedení řízení. ... Předvolání podle pravidla 54 by bylo ve smyslu tohoto pravidla ‚nezbytné‘, pokud byl pro výslech prokázán legitimní forenzní účel. Navrhovatel takového příkazu nebo předvolání před i během řízení by musel prokázat důvodný základ pro své přesvědčení, že je zde dobrá šance, že předmětný svědek bude schopný poskytnout informace, které mu věcně pomohou v jeho případě, a to ve vztahu k jasně identifikovaným otázkám významným pro toto řízení.

11. Posouzení šance, že předmětný svědek bude schopen poskytnout informace, jež obhajobě věcně pomohou v řízení, bude záležet z velké části na pozici, kterou měl předmětný svědek k

projednávaným událostem, vztahu podstatnému pro dané obvinění, který mohl mít (nebo měl) k obviněnému, možnosti, kterou je důvodné předpokládat, že měl k pozorování daných událostí (nebo k doslechnutí se o nich), a jakékoli výpovědi, jež učinil před státním zástupcem nebo jinými osobami ve vztahu k těmto událostem. Test by musel být aplikován s rozumnou volností, avšak, stejně jako ve vztahu k žádostem o přístup k utajovaným informacím, nebude obhajobě povoleno obecné šetření – tedy když si není vědoma, jestli určitá osoba má nějaká relevantní informace, a navrhuje její výslech pouze za účelem zjištění, jestli má informace, které by mohly obhajobě pomoci.“

12. Ve věci Halilović (Rozhodnutí o předvoláních, případ č. IT-01-48-AR73, 21. 6. 2004) odvolací senát ICTY potvrdil, že navrhovatel musí prokázat důvodný předpoklad, že je pravděpodobné, že by svědek mohl poskytnout informace, které navrhovateli věcně pomohou ve vztahu k jasně identifikovaným otázkám v následujícím řízení. Dále s odkazem na stávající judikaturu zdůraznil, že „senát je oprávněn posoudit, jestli stěžovatel úspěšně vyžadované prokázal, což je nezbytné k zajištění, aby vynucovací mechanismus předvolání nebyl zneužíván“ a že „předvolání by neměla být vydávána lehce, neboť zahrnují užití donucovacích prostředků a mohou vést k uložení trestní sankce“ (tamtéž § 6). Poskytl dále následující návod k soudnímu rozhodování v těchto věcech:

„7. Při rozhodování, jestli navrhovatel požadované prokázal, soud řádně posoudí, jestli informace, které chce navrhovatel prostřednictvím předvolání získat, jsou nezbytné k přípravě jeho případu a zda lze tyto informace získat i jiným způsobem. Základním principem obou úvah je, jestli je vydání předvolání nezbytné ‚pro přípravu a vedení řízení‘, jak vyžaduje pravidlo 54. Úvahy rozhodujícího senátu se proto musí soustředit nejen na užitečnost informace pro navrhovatele, ale také na její celkovou nezbytnost k zajištění, že řízení bude informované a spravedlivé.

...

10. ... S ohledem na to, že předvolání je donucovacím prostředkem podpořeným pohrůzkou a silou trestních sankcí v případě nevyhovění, jde o zbraň, která musí být užívána střídavě. Přestože by se senát neměl ostýchat uchýlit se k tomuto nástroji tam, kde je to nezbytné pro získání informací důležitých pro případ a k zajištění, že obviněný bude mít dostatečné prostředky ke sběru informací nezbytných k jeho účinné obhajobě, měl by se bránit proti zneužití předvolání jako prostředku užívanému rutinně jako součást taktiky v řízení. ... Předvolání zahrnuje užití donucovacích soudních pravomocí a jako takové musí být užito tam, kde bude sloužit obecným zájmům trestního řízení, a nikoli tam, kde by pouze podpořilo vyjednávací pozici jedné ze stran. Pokud by takto vypadal rozbor rozhodujícího senátu, jeho zamítnutí návrhu na předvolání svědka by bylo správné.“
11. V případě Martić (Rozhodnutí o odvolání proti rozhodnutí senátu o důkazu výslechem svědka Milana Babiće, případ č. IT-95-11-AR73.2, 14. 9. 2006) se odvolací senát ICTY podrobně věnoval zásadám použitelným na výslech svědka v řízení. S odkazem na judikaturu svoji i tohoto Soudu uznal soudní uvážení rozhodujícího senátu ve vztahu k přípustnosti důkazu a ke stanovení způsobu křížového výslechu a výkonu práv obhajoby. Zdůraznil, že toto je založeno na uznání „přirozené obeznamnosti senátu s každodenním počínáním stran a praktickými požadavky případu“. Odvolací soud vyzdvihl, že právo obviněného ke křížovému výslechu svědka není absolutní a spravedlivost procesu nemůže záviset výhradně na spravedlivosti poskytované obviněnému, a přestože řízení musí být vedeno s plným respektem k procesním právům, omezení práva křížového výslechu nebude nezbytně nesouladné se spravedlivým procesem nebo způsobovat jeho porušení (tamtéž § 6 a 12).
12. Ve vztahu k zásadám tohoto Soudu stran křížového výslechu svědka odvolací senát uvedl následující:

„20. Odvolací senát poznamenává, že jsou v souladu s judikaturou Mezinárodního soudu a

vnitrostátní jurisdikcí dvě zásady, které rozhodující senát odvodil z judikatury ESLP, tedy že 1) kompletní absence nebo nedostatky v křížovém výsledku svědka automaticky nevedou k vyloučení tohoto důkazu a 2) důkaz, který nebyl podroben křížovému výsledku a vztahuje se k úkonům nebo jednání obviněného nebo je stěžejní pro obžalobu, bude muset být podpořen jinými důkazy, pokud má být užít k prokázání viny.“

77. V případě Edouard Karemera a Matthieu Ngirumpatse (Rozhodnutí o návrhu Matthieu Ngirumpatse předvolat svědka YLH, případ č. ICTR-98-44-T, 29. 12. 2010) rozhodující senát ICTR při rozhodování, jestli by mělo být písemné vyjádření určitého svědka připuštěno jako důkaz a jestli je třeba tohoto svědka předvolat, zopakoval následující zásady:

„12. Aby mohlo být písemné vyjádření připuštěno ... musí být postaveno najisto, že neobsahuje odkazy na úkony nebo jednání obviněného, jak jsou uvedeny v obžalobě, a že vyhovuje požadavkům pravidla 89(C), tedy že je relevantní a má důkazní hodnotu... I pokud vyjádření vyhovuje těmto požadavkům, musí senát posoudit jeho připuštění při vzetí v úvahu obecnou potřebu zajištění spravedlivého procesu. ... I v případě, že senát shledá vyjádření přípustným, musí zároveň rozhodnout, jestli jej připustí v celém jeho rozsahu, nebo jen v části, a zda je nutno požadovat přítomnost svědka pro křížový výslech. Kromě faktorů vztahujících se ke spravedlivému procesu spočívá další významný faktor v posouzení, jestli se důkaz vztahuje k aktuální a důležité otázce mezi stranami a nemá-li význam pouze periferní nebo okrajový.“

78. Ve věci Orić (Předběžné rozhodnutí o délce přednesu obhajoby, případ č. IT-03-68-AR73.2, 20. 7. 2005) odvolací senát ICTY uvedl následující ve vztahu k rovnosti zbraní v předvolávání a výslechu svědků:

„7. ...Odvolací senát již dlouho uznával, že ‚zásada rovnosti zbraní mezi státním zástupcem a obviněným v trestním řízení je základem garance spravedlivého procesu‘. Minimálně ‚rovnost zbraní ukládá soudu povinnost zajistit, že žádná strana nebude při presentaci svého případu v nevýhodě‘, tedy rozhodně v případě procesní rovnosti. Toto však neznamená, že by měl obviněný nárok na stejnou dobu a stejné množství svědků jako obžaloba. Obžaloba nese břemeno sdělení kompletního příběhu, sestavení souvislého sledu událostí a prokázání všech potřebných složek žalovaných trestných činů nade vší pochybnost. Naopak strategie obhajoby se často zaměřuje na navrtávání speciálně mířených děr do přednesu obžaloby, tedy postup, který vyžaduje méně času a méně svědků. Toto je dostatečný důvod pro vysvětlení, proč princip základní proporcionality, a nikoli striktní princip matematické rovnosti, obecně ovládá vztah mezi časem a svědky přidělenými oběma stranám.“

Tento závěr byl také potvrzen odvolacím senátem ICTR ve věci Nyiramasuhuko a další (Butare) (Rozhodnutí o seznamu svědků, případ č. ICTR-98-42-AR73, 21. 8. 2007, § 26).

1. Meziamerický soud pro lidská práva
2. Meziamerický soud pro lidská práva rozhoduje o stížnostech jednotlivců podaných podle Americké úmluvy o lidských právech z roku 1969. Ve vztahu k právu vyslechnout svědka úmluva uvádí následující:

Článek 8. Právo na spravedlivý proces „1. Každý má právo být slyšen s řádnými zárukami a v rozumné době kompetentním nezávislým a nestranným soudem založeným zákonem k odůvodnění jakýchkoli obvinění trestní povahy vznesených vůči němu ...

2. ... Během řízení má každý s plnou rovností nárok na následující minimální záruky:

...

1. právo obhajoby vyslechnout svědka přítomného u soudu a získat přítomnost expertů nebo jiných osob, které by mohly objasnit fakta, jako svědků...“
2. Ve věci Canese proti Paraguayi (rozsudek z 31. 8. 2004, Série C č. 111, § 164-165) Meziamerický soud shledal porušení práva stěžovatele na spravedlivý proces, protože „kvůli soudní nedbalosti nebyl [v řízení] předložen svědecký důkaz, čímž byla vyloučena možnost pana Canese představit důkazní materiál na svoji obhajobu, který by ‚osvětlil fakta‘.“ K tomuto závěru dospěl na základě toho, že obviněnému nebylo dovoleno slyšení dalších osob, které by mohly jako svědci nebo expertní svědci „osvětlit fakta“, a že během řízení před soudem prvního stupně soud poté, co vydal příkaz k předvolání svědka navrženého obhajobou, tento své rozhodnutí vzal zpět a nařídil skončení dokazování.
3. V případě Norín Catrimán a další proti Chile (rozsudek z 29. 5. 2014, Série C č. 279, § 249) Meziamerický soud – při konfrontaci s několika návrhy vztahujícími se k výhradnímu užití anonymních svědeckých výpovědí neprovedených kontradiktorním způsobem – rozhodl mimo jiné s odkazem na judikaturu tohoto Soudu, že užití anonymních svědeckých výpovědí musí být předmětem soudní kontroly a kompenzováno vyvažujícími opatřeními, opatrným nakládáním s výpovědí a dostupností podpůrných a potvrzujících důkazů. Ve vztahu k jednomu ze stěžovatelů uzavřel, že „neměl žádný důkazní prostředek“ pro svůj případ, protože jeho odůvodněná a konkrétní žádost o předvolání dvou svědků obhajoby byla sice zpočátku schválena vyšetřujícím soudcem, ale nebyla prosazena, protože se svědci odmítli dostavit. S ohledem na to, že nebyly přijaty žádné výpovědi svědků obhajoby a stěžovatel byl uznán vinným na základě výpovědí tří anonymních svědků, kteří nebyli během řízení přítomni, Meziamerický soud shledal porušení čl. 8 odst. 2 písm. f) Americké úmluvy o lidských právech (§ 258-259).

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

1. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 Odst. 1 a Odst. 3 písm. d) ÚMLUVY VE VZTAHU KE SVĚDKU A.
2. Stěžovatelka namítla podle čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy, že celková spravedlivost trestního řízení proti ní byla narušena, protože nemohla předvolat a vyslechnout v rámci řízení svědka A. Relevantní část čl. 6 Úmluvy zní následovně:

„1. Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně ... projednána ... soudem...

...

3. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má tato minimální práva:

...

1. d) vyslýchat nebo dát vyslýchat svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslech svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek, jako svědků proti sobě...“
2. Vláda tento argument rozporovala.
3. Rozhodnutí senátu
4. Senát zopakoval, že rozhodnutí o významu důkazu, který obhajoba navrhuje přidat, náleží primárně vnitrostátním soudům a úkolem Soudu je posoudit, jestli řízení – posuzované jako celek – bylo spravedlivé. Věc rozhodl na základě testu vyvozeného z rozsudku ve věci Perna proti Itálii ([GC], č. 48898/99, § 29, ECHR 2003-V, dále jen „Perna“) a navazující judikatury (viz bod 84. rozsudku senátu). Hodnotil a) jestli žádost stěžovatelky byla dostatečně odůvodněná a významná k podstatě obvinění a mohla pravděpodobně posílit pozici obhajoby nebo vést ke zproštění stěžovatelky, b) jestli rozhodující soud tím, že nezajistil přítomnost určitého svědka, aby vypovídal ve prospěch stěžovatelky, porušil její právo podle čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy.

5. Předně senát poznamenal, že výpověď, kterou A. učinil v přípravném řízení, nebyla stěžovatelkou rozporována. Přestože připustil, že výpověď A. mohla mít určitou relevanci pro obvinění, první část testu senát posoudil záporně. Vzal v úvahu, že obhajoba nijak nevysvětlila, byť stručně, proč považuje přítomnost A. za důležitou pro výkon obhajoby, tedy jestli jeho jednání lze posoudit jako navádění k trestnému činu, jestli vytvářel na stěžovatelku tlak a konečně, jestli by jeho výpověď mohla vést ke zproštění stěžovatelky nebo alespoň k posílení její pozice (viz bod 87. rozsudku senátu). Ve vztahu k tvrzením stěžovatelky o navádění k trestnému činu senát konkrétně poznamenal, že tato byla poprvé vznesena až před Soudem. Uzavřel tudíž, že stěžovatelka selhala v podpoře své žádosti o výslech A. dostatečnými argumenty (tamtéž). Senát dále zhodnotil celkovou spravedlivost řízení a uzavřel, že odsouzení stěžovatelky bylo založeno na rozsáhlých důkazech. Přes absenci A. v hlavním líčení zde byla čtena jeho výpověď z přípravného řízení a stěžovatelka se k ní mohla, stejně jako k dalším důkazům, vyjádřit.
6. Senát proto rozhodnutím většiny uzavřel, že nedošlo k porušení čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy ve vztahu k absenci svědka A. (viz body 88.-89. rozsudku senátu)
7. Podání stran k Velkému senátu
8. Stěžovatelka
9. Stěžovatelka namítla, že A. byl „klíčový svědek“ a jeho jednání vedlo k vytvoření důkazů proti ní. Jeho jednání by proto mohlo být spojeno s chováním agenta provokatéra. Trvala na tom, že důsledně a výslovně při svých úkonech před vnitrostátními soudy upozorňovala na možnost policejní provokace. Zdůraznila hlavní roli A. vyšetřujícími orgány i soudům a trvala na tom, aby byl přímo vy- slechnut.
10. Zatímco připustila, že její obhájce S. navrhl výslech A. v hlavním líčení, aniž by uvedl konkrétní důvody, namítla, že důležitost a relevance výpovědi A. mohla být dovozena z odkazů na něj během jejího vyšetřování a z dřívějších výpovědí jejích spolubydlících.
11. Ve vztahu k použitelnému standardu Úmluvy navrhla Velkému senátu, aby upravil postup podle Perna, a to alespoň pro případy, kdy obhajoba navrhne výslech svědka, jehož přítomnost nemůže sama zajistit, například zástupce orgánu činného v trestním řízení, a jehož obžaloba k výslechu nevolala. Podle jejího mínění je postup podle Perna „mechanický“, postrádá podstatná kritéria a obhajobě ukládá nepřiměřeně těžké břímě, když vyžaduje, aby ospravedlnila předvolání svědka, nad nímž by mohla mít kontrolu obžaloba.
12. Pro podporu těchto argumentů stěžovatelka odkázala na vývoj použitelného standardu pro svědky obžaloby v Al-Khawaja a Tahery proti Velké Británii [GC], č. 26766/05 a 22228/06, ECHR 2011; a Schatschaschwili proti Německu [GC], č. 9154/10, ECHR 2015, stejně jako na aktuální trendy v judikatuře stran policejní provokace a mírového shromáždění (odkázala na Bannikova proti Rusku, č. 18757/06, § 73, 4. 11. 2010; a Navalnyy a Yashin proti Rusku, č. 76204/11, § 83, 4. 12. 2014). Podle jejího mínění tento vývoj ukazuje, že je od vnitrostátních soudů vyžadováno, aby užily zvýšeného standardu přezkumu při ověřování usvědčujících důkazů. S odkazem na postup Meziamerického soudu (Canese proti Paraguayi a Norín Catrimán a další proti Chile, body 80.-81. výše), odvolacího senátu ICTY (případy Martić, Halilović a Krstić, body 73.-75. výše) a Nejvyššího soudu Spojených Států Amerických [Cruz proti New Yorku, 481 US 186 (1987) a Lilly proti Virginii 527 US 116 (1999)] argumentovala, že mezinárodní právo ve vztahu k výslechu svědků překročilo standard Perna a je nezbytné volat nejen svědka, který může poskytnout důkaz vedoucí ke zproštění, ale „obecně svědky události“.
13. Stěžovatelka uvedla, že vnitrostátní soudy selhaly v zajištění přítomnosti svědka A. navzdory jeho roli jako agenta provokatéra. Bylo přesvědčivě prokázáno, že byl klíčovým svědkem a vnitrostátní soudy na jeho výpověď spoléhaly při jejím odsouzení. Podle jejího názoru byl A. svědkem obhajoby i obžaloby a soudy měly vynutit jeho přítomnost.
14. Vláda
15. Vláda předně projevila nesouhlas se stěžovatelkou ve dvou bodech stran způsobu, jímž byl

výslech A. navrhnut.

16. Zaprvé poznamenala, že protokoly z hlavních líčení přesně a přiměřeně zachycují průběh řízení. Na podporu tohoto argumentu odkázala na skutečnost, že obhajoba proti protokolům o hlavním líčení ve vztahu k návrhu na výslech A. ničeho nenamítla, zatímco v případech jiných otázek podala řadu detailních a rozsáhlých námitek. Nadto, jeden z obhájců stěžovatelky výslovně souhlasil s částmi protokolů, vůči nimž obhajoba námítky nevyslovila.
17. Zadruhé tvrzení stěžovatelky, že soustavně vznášela u vnitrostátních soudů obhajobu policejní provokace, je v rozporu se spisovým materiálem. Uvedla, že stěžovatelka otázku agenta provokatéra neuplatnila, dokud nepodala svou stížnost na Soud, a žádné takové obvinění obhajoba nevznesla, když žádala přítomnost A. Vláda uvedla, že jakákoli námítka policejní provokace je v každém případě zjevně neopodstatněná, když obviněná odmítla svoji účast na trestném činu, z něhož byla obviněna. Na podporu své argumentace odkázala na rozhodnutí Soudu ve věci Koromchakova proti Rusku (rozh.) (č. 19185/05, § 19, 13. 12. 2016).
18. Ve vztahu k věcnému obsahu předmětné námítky vláda navrhla, že by spravedlivost řízení ve vztahu k výslechu svědků obhajoby měla být posuzována následujícím testem:
  - Informovala stěžovatelka jasně a výslovně orgány o svém přání určitého svědka vyslechnout podáním příslušného návrhu?
  - Byl tento návrh dostatečně odůvodněný, významný pro obvinění a schopný posílit pozici obhajoby?
  - Porušily vnitrostátní soudy čl. 6 odst. 3 písm. d) tím, že přítomnost svědka nezajistily?
110. Vláda uzavřela, že stěžovatelka selhala již v prvním kroku tohoto testu. Zdůraznila, že obhajoba navrhla výslech svědka A. pouze jednou a ničeho nenamítala proti přečtení jeho výpovědi z přípravného řízení, přestože jí procesní předpisy tuto možnost poskytovaly, a s obsahem čtené výpovědi do značné míry souhlasila. S ohledem na to, že strany souhlasily se čtením výpovědi A. a nenavrhlly odročení hlavního líčení, pokračoval soud v řízení tak, jak strany uznaly za vhodné. Podle mínění vlády tudíž stěžovatelka neučinila ani minimální procesní úkony nezbytné pro výkon svého práva na výslech svědka A., omezila se na výpověď A. z přípravného řízení a jasně a výslovně se vzdala svého práva požadovat jeho výslech v hlavním líčení.
111. Přes výše uvedené závěry vláda nicméně postoupila k druhému kroku svého testu a uvedla, že stěžovatelka nepřipojila dostatečné odůvodnění pro výslech A. K faktům případu zdůraznila, že během přípravného řízení stěžovatelka navrhla výslech A. sedm měsíců po svém zatčení a začátku vyšetřování. Stěžovatelka mu kladla pouze faktické otázky, které neměly spojitost s obviněním proti ní, a když tyto otázky zodpověděl, obhajoba již další otázky nevznesla.
112. Dále uvedla, že otázky stěžovatelky mohly být každopádně zodpovězeny jinými svědky slyšenými v rámci hlavního líčení. Nadto obžaloba na výpověď A. neodkazovala a ani soudy na tuto výpověď nespolehaly při jejím odsouzení.
113. S ohledem na záporné odpovědi na první dvě otázky testu dospěla k závěru, že není třeba zkoumat třetí.
114. Posouzení Soudem
115. Soud bere v úvahu argument vlády, že stěžovatelka se vzdala svého práva vyslechnout svědka A. u hlavního líčení. Považuje za nutné tento argument posoudit jako předběžnou námítku vůči přípustnosti této stížnosti (viz v této spojitosti Palchik proti Ukrajině, č. 16980/06, § 36-38, 2. 3. 2017, a Giurgiu proti Rumunsku (rozh.) č. 26239/09, § 99, 3. 10. 2017).
116. Opakuje, že podle čl. 35 odst. 4 in fine Úmluvy „zamítne každou stížnost, kterou považuje za nepřijatelnou ... v kterémkoli stadiu řízení“. Proto i ve stadiu věcného projednávání za současného respektování pravidla 55 Pravidel Soudu může Velký senát přehodnotit rozhodnutí o přijatelnosti stížnosti, pokud dospěje k závěru, že měla být prohlášena za nepřijatelnou z jednoho z důvodů daných v prvních třech odstavcích čl. 35 Úmluvy (viz Regner proti České

republiky [GC], č. 35289/11, § 97, 19. 9. 2017, odkazující na Vučković a další proti Srbsku [předběžná námitka] [GC], č. 17153/11 a 29 dalších, § 56, 25. 3. 2014, s dalšími odkazy).

117. Ve svých podáních před senátem a Velkým senátem vláda argumentovala, že se stěžovatelka a její obhájci jasně a výslovně vzdali práva na požadování přítomnosti a výslechu svědka A. tím, že souhlasili se čtením jeho výpovědi z přípravného řízení.
118. Text ani smysl čl. 6 Úmluvy nikomu nezabraňují, aby se vzdal ze svojí svobodné vůle, ať výslovně či mlčky, svého nároku na záruky spravedlivého procesu. Aby však toto vzdání se bylo účinné pro účely Úmluvy, musí být učiněno jednoznačně a doprovázeno minimálními zárukami přiměřenými jeho důležitosti. Nemusí být výslovné, musí však být dobrovolné a představovat vědomé a inteligentní vzdání se práva. Předtím, než bude moci být řečeno, že se obviněný implicitně – prostřednictvím svého jednání – vzdal významného práva podle čl. 6, musí být prokázáno, že mohl rozumně předvídat, jaké následky jeho jednání bude mít. Toto vzdání se práva nadto nesmí být v rozporu s žádným významným veřejným zájmem (viz Simeonovi, cit. výše, § 115 s dalšími odkazy).
119. Vzdání se práva na výslech svědka, základního práva mezi těmi jmenovanými v čl. 6 odst. 3, která znamenají základ spravedlivého procesu, tudíž musí být striktně v souladu s výše uvedenými požadavky.
120. V projednávané věci Soud zjišťuje, že stěžovatelka, za pomoci svých obhájců, při hlavním líčení dne 13. 1. 2005 souhlasila se čtením výpovědi A. z přípravného řízení (viz bod 52.). Podstatné je, že stěžovatelka nerozporovala přesnost předmětného protokolu o hlavním líčení, a ani netvrdila, že by neměla v dané otázce výhodu odpovídající právní rady.
121. Soud dále poznamenává, že v několika předchozích případech s analogickou situací vzal v potaz rozličné věcné i právní okolnosti při učinění závěru, že stěžovatelé se buď vzdali (viz například Khametshin proti Rusku, č. 18487/03, § 41, 4. 3. 2010; Poletan a Azirovik proti Bývalé jugoslávské republice Makedonie, č. 26711/07 a 2 další, § 87, 12. 5. 2016; Palchik, cit. výše, § 36), nebo nevzdali svého práva na výslech svědka (viz například Bocos-Cuesta proti Nizozemsku, č. 54789/00, § 66, 10. 11. 2005; Makeyev proti Rusku, č. 13769/04, § 37, 5. 2. 2009; Gabrielyan proti Arménii, č. 8088/05, § 85, 10. 4. 2012).
122. Soud musí nyní rozhodnout, jestli se za okolností projednávaného případu stěžovatelka vzdala svého práva na výslech svědka A. Na úvod poznamenává, že nic v dostupném materiálu nenaznačuje, že by její jednání nebylo dobrovolné nebo bylo v rozporu s nějakým důležitým veřejným zájmem.
123. Vzhledem k protokolům o hlavních líčeních poukazuje, že obhajoba jednoznačně souhlasila se čtením výpovědi A. z přípravného řízení. V poslední den provádění důkazů obhájce S. navrhl předvolat svědka A. Předseda senátu nato informoval strany, že tento svědek není dostupný, načež státní zástupce navrhl čtení výpovědi A. z přípravného řízení. Obhájkyň U. proti čtení ničeho nenamítala a obhájce S. se čtením výslovně souhlasil (viz bod 52.).
124. Předseda senátu se následně před ukončením dokazování dotazoval stran, jestli jsou připraveny skončit svůj přednes za absence svědků, kteří se nedostavili. Stěžovatelka nevznesla žádnou námitku a zejména nezopakovala svoji žádost o výslech svědka A. v hlavním líčení (viz body 52.-55.).
125. Ruské procesní předpisy však stěžovatelce poskytovaly možnost uplatnit námitky, a to i bez udání důvodů, proti čtení těchto výpovědí. Kdyby tak učinila a trvala na předvolání A., soud by mohl jeho výpověď z přípravného řízení přečíst pouze za splnění zvláštních podmínek podle čl. 281 odst. 2 ruského trestního řádu (viz bod 71.). Pokud by tyto podmínky nebyly splněny, možným dalším postupem by bylo odročení hlavního líčení za účelem opakovaného předvolání svědka A.
126. Stěžovatelka byla u soudu zastoupena dvěma profesionálními obhájci, které si sama zvolila. Nic nenaznačuje tomu, že si nebyli vědomi důsledků toho, že budou souhlasit se čtením výpovědi A., tedy že tímto přijdou o možnost slyšení tohoto svědka u soudu a že jeho výpověď bude soudem vzata v potaz při rozhodování o obviněních proti stěžovatelce.

127. Mimoto nic v použitelné legislativě ani soudní praxi obhajobě nebránilo v podání dalšího návrhu na výslech A. v odvolacím řízení. Stěžovatelka se však, opět za pomoci dvou obhájců, rozhodla této možnosti nevyužít. Ohled musí být brán také na skutečnost, že v žádném okamžiku řízení, ať už před vnitrostátními soudy, nebo tímto Soudem, stěžovatelka netvrdila, že by služby jejich obhájců nebyly dostačující.
128. Výše uvedené úvahy umožňují Soudu uzavřít, že stěžovatelka se tím, že souhlasila se čtením výpovědi svědka A. z přípravného řízení a netrvala na svém návrhu na jeho slyšení před soudem, vzdala svého práva na výslech tohoto svědka (viz Palchik, cit. výše, § 36). Toto vzdání se práva bylo doprovázeno minimálními zárukami odpovídajícími jeho důležitosti. V tomto ohledu Soud opakuje, že stěžovatelka měla pomoc dvou obhájců a byla výslovně dotázána předsedou senátu, jestli je připravena skončit svoji obhajobu za absence svědků, proti čemuž ničeho nenamítla. Dále poznamenává, že stěžovatelka měla možnost vyjádřit se k výpovědi A., ale nevznesla k jejímu obsahu žádné věcné námitky (viz bod 52.). Soud dále neshledává, že by v tomto případě vyvstala otázka veřejného zájmu bránícího vzdání se těchto konkrétních procesních záruk (viz Hermi proti Itálii [GC], č. 18114/02, § 79, ECHR 2006-XII). Nelze nalézt důvod pochybovat o tom, že stěžovatelčino jednání představovalo vědomé a inteligentní vzdání se práva a že s pomocí svých dvou obhájců mohla rozumně předpokládat následky svého jednání (viz Khametshin, cit. výše, § 41; Palchik, cit. výše, § 36; naopak Sakhnovskiy proti Rusku [GC], č. 21272/03, § 91-92, 2. 11. 2010).
129. Soud proto vyhovuje předběžné námitce vlády a zamítá námitku stěžovatelky stran absence svědka A. v řízení proti ní jako zjevně neopodstatněnou podle čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy.

III. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 A ODS. 3 PÍSM. D) ÚMLUVY VE VZTAHU KE SVĚDKŮM B. A K.

129. Stěžovatelka podle čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy namítla, že celková spravedlivost trestního řízení vedeného proti ní byla narušena, protože nemohla předvolat a vyslechnout osvědčující svědky B. a K.
130. Vláda tento argument rozporovala.
131. Rozhodnutí senátu
132. Senát poznamenal, že podle ruského práva jsou osvědčující svědkové přizváni vyšetřovatelem, aby sloužili jako nestranní pozorovatelé vyšetřovacího úkonu. Na rozdíl od materiálních svědků se od nich neočekává jakákoliv znalost případu a nevypovídají o okolnostech případu nebo vině či nevině obviněného [viz Shumeyev a další proti Rusku (rozh.), č. 29474/07 a 3 další, § 31, 22. 9. 2015].
133. Poté, co se senát ujistil, že rozhodující soud nespolehal na žádnou z výpovědí B. a K., které učinili během řízení, ať už ve prospěch stěžovatelky, nebo proti ní, a že vypovídali pouze o způsobu provedení prohlídky a jejím výsledku, uzavřel, že jejich výpovědi nemohly ovlivnit výsledek stěžovatelčina řízení (viz body 96.-97. rozsudku senátu).
134. Senát většinou rozhodl, že nedošlo k porušení čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) (bod 98 rozsudku senátu).
135. Podání stran k Velkému senátu
136. Stěžovatelka
137. Stěžovatelka setrvala na tom, že i kdyby ona netrvala na výslechu osvědčujících svědků, její obhájci tak učinili. Považovali jejich výpovědi za významné pro zjištění okolností její osobní prohlídky na policejní stanici a pro objasnění, jak byli osvědčující svědci zvoleni. Podle jejího mínění proto došlo k porušení čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy.
138. Vláda
139. Vláda v tomto ohledu podpořila závěry senátu. Uvedla, že předvolání osvědčujících svědků nebylo potřebné, neboť jejich výpovědi nebyly vnitrostátními soudy použity. Tyto dvě osoby nebyly schopny poskytnout důkazy o tvrzeném podstrčení výbušnin do kabelky stěžovatelky,

neboť toto se mělo údajně stát před její prohlídkou v jejich přítomnosti. Návrh na jejich předvolání byl učiněn pouze jednou. Tento návrh byl zamítnut vnitrostátními soudy a obhajoba na něm netrvala. S odkazem na Shumeyev a další, cit. výše, vláda trvala na tom, že nic nenaznačovalo tomu, že by osvědčující svědci mohli poskytnout jakýkoli důkaz mimo ty, které již byly soudům dostupné.

140. Posouzení Soudem

141. Soud zjišťuje, že ruské procesní předpisy obsahují zvláštní ustanovení pro materiální svědky (esveideieteieeli) a osvědčující svědky (peoenyateyeruie) a užívají pro ně také odlišná označení. Osvědčující svědci jsou přizváni vyšetřovatelem, aby sloužili jako nestranní pozorovatelé vyšetřovacích úkonů. Na rozdíl od materiálních svědků nejsou považováni za svědky obžaloby ani obhajoby, neboť nemají žádnou znalost o případu a nevypovídají k okolnostem případu a ani vině nebo nevině obviněného. Absence osvědčujících svědků při řízení před soudem nenarušuje záruky čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy, pokud je jejich výpověď limitována pouze na způsob provedení vyšetřovacího úkonu a jako taková je v podstatě nadbytečným důkazem (viz Shumeyev a další, cit. výše, § 37).

142. Je však nutné poznamenat, že tyto zásady byly dovozeny v kontextu, kde výpověď osvědčujícího svědka byla přidána obžalobou.

143. V projednávaném případě to byla obhajoba, která se zamýšlela spolehnout na výpovědi osvědčujících svědků B. a K., aby podpořila své tvrzení, že výbušniny byly podstrčeny do kabelky stěžovatelky před její osobní prohlídkou. V tomto světle by se výpovědi B. a K. jevily jako přesahující pouhý způsob provedení prohlídky a informace následně evidované v policejním protokolu. B. a K. je proto nutno považovat za stěžovatelčiny „svědky v její prospěch“ ve smyslu čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy.

144. Obecné zásady vycházející z judikatury vztahující se k posouzení svědků obhajoby

145. Soud opakuje, že podle čl. 6 Úmluvy je přípustnost důkazů primárně záležitostí regulace vnitrostátním právem a úkolem Soudu není rozhodnutí o tom, jestli byly výpovědi svědků správně přijaty jako důkazy, ale spíše zjištění, zda řízení jako celek, a to včetně způsobu shromáždění důkazů, bylo spravedlivé (viz mezi mnoha dalšími Van Mechelen a další proti Nizozemsku, 23. 4. 1997, § 50, Zprávy 1997-III, Perna, cit. výše, § 29). Článek 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy nevyžaduje, aby byl přítomen a vyslechnut každý svědek ve prospěch obviněného, neboť hlavním cílem tohoto ustanovení – jak je naznačeno slovy „za stejných podmínek“ – je zajištění „rovnosti zbraní“ ve věci (viz Engel a další proti Nizozemsku, 8. 6. 1976, § 91, Série A č. 22; Vidal proti Belgii, 22. 4. 1992, § 33, Série A č. 235-B).

146. Ve svém rozsudku ve věci Perna (cit. výše, § 29), rozsáhle odkazovaném stranami i senátem, Soud shrnul zásady použitelné pro předvolání a výslech svědků obhajoby. Zprvé, jako obecné pravidlo, je úkolem vnitrostátních soudů hodnocení jak dostupných důkazů, tak významu důkazů, které navrhuje obhajoba, a čl. 6 odst. 3 písm. d), opět jako obecné pravidlo, nechává na nich rozhodnutí, jestli je vhodné určitého svědka předvolat. Zadruhé je nedostatečné, pokud obviněný pouze namítá, že mu nebylo dovoleno vyslechnout určitého svědka; musí svůj návrh navíc podpořit vysvětlujícími důvody, proč je důležité, aby byl předmětný svědek vyslechnut, a jeho svědectví musí být nezbytné pro zjištění pravdy.

147. Test, jak byl formulován v Perna, sestává v podstatě ze dvou otázek: zprvé, jestli stěžovatel svůj návrh na předvolání určitého svědka zdůvodnil odkazem na význam výpovědi tohoto svědka pro „zjištění pravdy“, a zadruhé, jestli zamítnutí návrhu na předvolání tohoto svědka vnitrostátními soudy narušilo celkovou spravedlivost řízení (viz Perna, cit. výše, § 29 a 32).

148. Podnětné je zkoumat vývoj přístupu vytvořeného v Perna v následující judikatuře a problémy, které nastaly při jeho aplikaci v praxi.

149. Soud opakovaně objasnil, že pokud je výpověď svědka obhajoby schopna rozumně ustanovit alibi obviněného, je takový svědek považován evidentně za významného (viz například Polyakov proti Rusku, č. 77018/01, § 34, 29. 1. 2009). Naopak v případech, kdy výslech svědka obhajoby byl navrhnout, aby prokázal skutečnosti mimo rámec obvinění, nebo výpověď nebyla

schopna prokázat nevinu obviněného, absence tohoto svědka neohrozila spravedlivost trestního řízení (viz Tymchenko proti Ukrajině, č. 47351/06, § 92, 13. 10. 2016). Soud také zdůraznil, že vnitrostátní soud není povinen reagovat na zjevně kverulantní návrhy na předvolání svědků obhajoby (viz Dorokhov proti Rusku, č. 66802/01, § 72, 14. 2. 2008).

150. Navrhovatel vyhoví požadavkům čl. 6 odst. 3 písm. d), pokud předloží návrh, který je dostatečně odůvodněný, významný pro podstatu obvinění a může pravděpodobně posílit pozici obhajoby nebo vést ke zproštění (viz Dorokhov, cit. výše, § 67-72; Polyakov, cit. výše, § 34). Od navrhovatelů je vyžadováno, aby vysvětlili vnitrostátním soudům s dostatečnou jasností, proč je výslech určitého svědka nezbytný (viz Miminoshvili proti Rusku, č. 20197/03, § 122, 28. 6. 2011).
151. Význam výpovědi svědka obhajoby je nutné poměřovat s jeho schopností ovlivnit výsledek řízení. Například předvolání svědka, o němž je tvrzeno, že možná může podpořit tvrzení obviněného, že s ním bylo špatně zacházeno, aby jej přinutili k doznání trestného jednání, nebude nutné, pokud napadené doznání nehrálo klíčovou roli ve zjištění viny obviněného (viz Tarasov proti Ukrajině, č. 17416/03, § 105, 31. 10. 2013). Pokud však vnitrostátní úřady samy uznají význam výpovědi svědka obhajoby například tím, že odkážou na jeho výpovědi v obžalobě nebo opakovaně vyhoví návrhu na jeho předvolání, není-li v dalším řízení tento svědek předvolán, možná nebude nezbytné, aby obhajoba předkládala vnitrostátním soudům další důvody pro jeho výslech (viz Pello proti Estonsku, č. 11423/03, § 33, 12. 4. 2007).
152. Pokud obhajoba navrhne výslech svědka, který by pravděpodobně mohl posílit pozici obhajoby nebo jehož výpověď by mohla vést ke zproštění, vnitrostátní soudy musí zamítnutí takového návrhu odůvodnit (viz Topić proti Chorvatsku, č. 51355/10, § 42, 10. 10. 2013). V této souvislosti může být dostačující odkaz na jiné skutečnosti případu, které naznačují, proč by svědek nemohl poskytnout nové nebo důležité informace (viz Sergey Afanasyev proti Ukrajině, č. 48057/06, § 70, 15. 11. 2012; Janyr proti České republice, č. 42937/08, § 81-82, 31. 10. 2013).
153. Soud poznamenal, že rozhodnutí předvolat svědka obhajoby v určitém okamžiku během vyšetřování nebo řízení před soudem a následující absence tohoto svědka u soudu jsou významné, nikoli však samy o sobě rozhodné (ke srovnání Popov proti Rusku, č. 26853/04, § 188, 13. 7. 2006, kde absence svědka vedla k porušení čl. 6 Úmluvy, a Andrey Zakharov proti Ukrajině, č. 26581/06, § 61-62, 7. 1. 2016, kde k porušení nevedla). Jakmile však vnitrostátní soudy uznají, alespoň v zásadě, že výslech svědka obhajoby je významný, mají povinnost přijmout „účinná“ opatření k zajištění přítomnosti tohoto svědka při hlavním líčení, a to přinejmenším prostřednictvím jeho předvolání (viz Polufakin a Chernyshev proti Rusku, č. 30997/02, § 207, 25. 9. 2008) nebo nařízení policii, aby svědka k soudu předvedla (viz Pello, cit. výše, § 34).
154. Pouze ve výjimečných případech Soud rozhodne o tom, že nevyslechnutí svědka nebylo v souladu čl. 6 Úmluvy (viz Bricmont proti Belgii, 7. 7. 1989, § 89, Série A č. 158). Zamítnutí návrhu bez odůvodnění nebo „ticho“ vnitrostátních soudů ve vztahu k dostatečně odůvodněnému a významnému návrhu na předvolání svědka obhajoby nevede nutně k závěru o porušení čl. 6 (viz Dorokhov, cit. výše, § 74-75). Vzhledem k tomu, že celková spravedlivost řízení je prvořadým kritériem podle čl. 6, stěžovatel musí prokázat nejen, že určitý svědek obhajoby nebyl vyslechnut, ale také že výslech tohoto svědka byl nezbytný a že zamítnutí návrhu na předvolání tohoto svědka poškodilo práva obhajoby (viz Guilloury proti Francii, č. 62236/00, § 55, 22. 6. 2006, s dalšími odkazy).
155. Je třeba zopakovat, že úkolem Soudu není zabývat se skutkovými nebo právními pochybeními, která údajně učinily vnitrostátní soudy, pokud nedosahují míry porušující práva a svobody chráněné Úmluvou (viz Gäfgen proti Německu [GC], č. 22978/05, § 162, ECHR 2010). Soud při posuzování spravedlivosti řízení nevystupuje jako soud čtvrté instance, který by rozhodoval, jestli byly důkazy získány nezákonně ve smyslu vnitrostátního práva, o jejich nepřipustnosti nebo o vině stěžovatele (viz mutatis mutandis Gäfgen, cit. výše, § 162; Tseber proti České

republice, č. 46203/08, § 42, 22. 11. 2012; Nikolitsas proti Řecku, č. 63117/09, § 30, 3. 7. 2014). Tyto problémy jsou v souladu se zásadou subsidiarity záležitostí vnitrostátních soudů. Není vhodné, aby Soud rozhodoval, jestli jsou dostupné důkazy dostatečné pro odsouzení stěžovatele a nahrazoval tak svým hodnocením skutečností a důkazů hodnocení vnitrostátních soudů. Jediným zájmem Soudu je posouzení, jestli řízení bylo vedeno spravedlivě a bylo-li v projednávaném případě v souladu s Úmluvou za současného vzetí v úvahu konkrétních okolností, povahy a složitosti případu (viz Taxquet proti Belgii [GC], č. 926/05, § 84, ECHR 2010; Al-Khawaja a Tahery, cit. výše, § 118).

156. Objasnění těchto obecných zásad

157. Stěžovatelka před Velkým senátem naléhala na Soud, aby upravil současný standard podle Perna, neboť je podle jejího mínění při použití „mechanický“, postrádá podstatná kritéria a obhajobě ukládá nepřiměřeně těžké břímě. Argumentovala, že pravidla mezinárodního práva stran výslechu svědků obhajoby se vyvinula podstatně za standard Perna, když břímě obhajoby, aby prokázala nutnost předvolání určitého svědka k výslechu, se zmenšilo, a soudní přezkum důvodů pro nedostavení se a jeho následků pro celkovou spravedlivost řízení přijal větší význam. Stěžovatelka odkázala mimo jiné na praxi odvolacího senátu ICTY a Meziamerického soudu pro lidská práva (viz bod 104. výše).

158. Poté, co Soud pečlivě zvážil praxi dalších mezinárodních soudů odkazovaných v podáních, neshledal žádné prvky schopné podpořit tvrzení stěžovatelky. Judikatura odvolacího senátu ICTY a Meziamerického soudu pro lidská práva naopak vykazuje, že obecné zásady užívané těmito soudy pro hodnocení celkové spravedlivosti trestního řízení jsou srovnatelné, pokud ne identické, s těmi vyvinutými tímto Soudem. Soud také zjistil, že mezinárodní soudy zmíněné výše při formulaci svých zásad rozsáhle odkazovaly na judikaturu tohoto Soudu (viz body 75. a 81. výše).

159. Když bylo takto řečeno, Soud považuje za užitečné v projednávaném případě ujasnit obecné zásady vztahující se k výslechům svědků obhajoby tak, jak byly formulovány v judikatuře k čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy.

160. Použitelný Perna test sestává ze dvou otázek: zaprvé, jestli stěžovatel svůj návrh na předvolání určitého svědka zdůvodnil odkazem na význam výpovědi tohoto svědka pro „zjištění pravdy“, a zadruhé, jestli zamítnutí návrhu na předvolání tohoto svědka vnitrostátními soudy narušilo celkovou spravedlivost řízení (viz bod 141. výše).

161. Pečlivé studium judikatury však odhalilo, že Soud nejen obecně dodržoval výše uvedený přístup, ale také důsledně zkoumal způsob, jakým vnitrostátní soudy rozhodly o návrhu na předvolání určitého svědka. Postup a rozhodování vnitrostátních soudů vyvolaly samostatný přezkum a byly závažnými faktory při rozboru Soudem ve velké většině případů před i po Perna [viz mezi mnoha dalším příklady Bricmont, cit. výše, § 89; Destrehem proti Francii, č. 56651/00, § 41-45, 18. 5. 2004; Asci proti Rakousku (rozh.), č. 4483/02, 19. 10. 2006; Popov, cit. výše, § 188; Polyakov, cit. výše, § 35; Tarău proti Rumunsku, č. 3584/02, § 74-76, 24. 2. 2009; Topić, cit. výše, § 42]. Pečlivý a zdvořilý přezkum odůvodnění vnitrostátních soudů Soudem je v souladu se zavedenými zásadami, že zaprvé jsou tyto soudy v nejlepší pozici posoudit význam a přípustnost důkazů, a zadruhé, že pouze výjimečné okolnosti podnítí Soud k závěru, že nevyslechnutí určité osoby jako svědka nebylo v souladu s čl. 6 Úmluvy.

162. Otázka, jestli vnitrostátní soudy vzaly v úvahu význam svědectví a poskytly dostatečné důvody pro své rozhodnutí nevyslechnout svědka u soudu, proto musí být uznána jako nezávislá a nedílná součást testu podle čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy.

163. Jeví se, že soudní hodnocení významu výpovědi svědka a odůvodnění vnitrostátních soudů dané v reakci na návrh obhajoby na výslech svědka poskytují logické spojení mezi dvěma dosavadními prvky testu Perna a fungují jako implicitní podstatný prvek tohoto testu. Soud považuje za žádoucí v zájmu jasnosti a neměnnosti praxe učinit tento prvek explicitním (viz obdobně Perez proti Francii [GC], č. 47287/99, § 54-56, ECHR 2004-I).

164. Tento vývoj se jeví být v souladu s nedávnou judikaturou podle čl. 6 Úmluvy zdůrazňující

rozhodující význam povinnosti vnitrostátních soudů věnovat se pečlivému zkoumání relevantních otázek, pokud obhajoba vznesla dostatečně odůvodněné tvrzení. Soud například v rozhodnutí Velkého senátu ve věci *Dvorski proti Chorvatsku* ([GC], č. 25703/11, § 109, ECHR 2015) setrval na tom, že když je před vnitrostátními úřady vznesena právní námitka, která by mohla ovlivnit celkovou spravedlivost řízení, musejí provést pečlivý přezkum problémů, učinit kroky k ustanovení relevantních okolností a poskytnout pro své rozhodnutí přiměřené odůvodnění. Podobně Soud v případech agentů provokatérů uvedl, že když jsou soudy „konfrontovány s pravděpodobným - a dokonce obhajitelným - tvrzením“ o policejní provokaci, „měly by vzít v úvahu, jestli byly výsledky zkušebních nákupů přípustné jako důkazy, a zejména ověřit, že nebyly pošpiněny podněcováním“ (viz *Lagutin a další proti Rusku*, č. 6228/09 a 4 další, § 118, 24. 4. 2014).

165. S ohledem na výše uvedené úvahy Soud formuluje pro případy, kdy byl v souladu s vnitrostátním právem vznesen návrh na výslech svědka ve prospěch obviněného následující třístupňový test:
166. Jestli byl návrh na výslech svědka dostatečně odůvodněný a významný pro podstatu obvinění?
167. Jestli vzaly vnitrostátní soudy v úvahu význam této výpovědi a poskytly dostatečné odůvodnění pro své rozhodnutí o neprovedení výslechu svědka v hlavním líčení?
168. Jestli mělo rozhodnutí vnitrostátních soudů neprovést výslech svědka dopad na celkovou spravedlivost řízení?
169. Soud má za to, že dosavadní judikatura poskytuje bezpečný základ pro použití všech tří kroků tohoto testu, považuje ale za vhodné poskytnout následující pokyny pro posuzování v budoucích případech.
170. a) Jestli byl návrh na výslech svědka dostatečně odůvodněný a významný pro podstatu obvinění
171. Ve vztahu k prvnímu prvku Soud poznamenává, že podle testu *Perna* je otázka, jestli obviněný podpořil svůj návrh na předvolání svědka ve svůj prospěch, posuzována v závislosti na významu výpovědi tohoto svědka pro „zjištění pravdy“. Zatímco Soud v některých případech v době po *Perna* posuzoval, jestli výpověď svědka byla významná pro „zjištění pravdy“, v jiných spoléhal na schopnost výpovědi ovlivnit výsledek řízení (viz *Tarasov*, cit. výše, § 105), rozumně prokázat alibi obviněného (viz *Polyakov*, cit. výše, § 34), pravděpodobně vést ke zproštění (viz *Dorokhov*, cit. výše, § 72) nebo pravděpodobně posílit pozici obhajoby, nebo dokonce vést ke zproštění obviněného (viz *Topić*, cit. výše, § 42). Společným pro všechny výše uvedené standardy se jeví být význam výpovědi svědka pro podstatu obvinění a její schopnost ovlivnit výsledek řízení. Ve světle vývoje svojí judikatury podle čl. 6 Úmluvy Soud považuje za nutné objasnit tento standard tím, že do jeho rámce zanesou nejen návrhy obhajoby na předvolání svědků, kteří jsou schopni ovlivnit výsledek řízení, ale také dalších svědků, od kterých může být rozumně očekáváno, že posílí pozici obhajoby.
172. Význam výpovědi je tudíž také rozhodující pro zhodnocení, jestli navrhovatel předložil „dostatečné odůvodnění“ pro svůj návrh na předvolání svědka, neboť síla odůvodnění, kterou lze považovat za „dostatečnou“, je závislá na roli, jakou výpověď hraje v okolnostech daného případu (viz *Pello*, cit. výše, § 33, převážně odrážející tento přístup). Je nemožné obecně zhodnotit, jaké konkrétní důvody pro výslech svědka by byly považovány za dostatečné a významné pro podstatu obvinění. Toto posouzení nezbytně zahrnuje zvážení okolností daného případu, a to včetně použitelných ustanovení vnitrostátního práva, stadia a postupu řízení, linií uvažování a strategií sledovaných stranami a jejich procesního postupu. Význam výpovědi svědka obhajoby může být nesporně v některých případech natolik zřejmý, že i nepatrné odůvodnění obhajobou bude dostatečné pro kladnou odpověď na první otázku testu (srov. *Pello*, cit. výše, § 33).
173. b) Jestli vzaly vnitrostátní soudy v úvahu význam této výpovědi a poskytly dostatečné odůvodnění pro své rozhodnutí o neprovedení výslechu svědka v hlavním líčení
174. Druhý prvek testu vyžaduje od vnitrostátních soudů, aby zvážily význam výpovědi požadované obhajobou, a ukládá jim povinnost dostatečně odůvodnit svá rozhodnutí. Tyto požadavky jsou

zavedeny v judikatuře Soudu (viz například Popov, cit. výše, § 188; Topić, cit. výše, § 42).

175. Soud opakuje, že na jednu stranu je podle čl. 6 Úmluvy přípustnost důkazu primárně záležitostí regulace vnitrostátním právem a vnitrostátní soudy jsou v nejlepší pozici o této otázce rozhodnout, na druhou stranu čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy nevyžaduje přítomnost a výslech každého svědka ve prospěch obviněného, ale jeho cílem je zajištění rovnosti zbraní ve věci. Je primárně na vnitrostátních soudech, předloží-li obhajoba dostatečně odůvodněný návrh na výslech určitého svědka, aby relevantní otázky v tomto rámci pečlivě přezkoumaly.
176. Každé takové posouzení bude nezbytně obsahovat zvážení okolností daného případu a odůvodnění soudů bude muset být úměrné rozsahem a úrovni detailu k odůvodnění předloženému obhajobou.
177. Vzhledem k tomu, že Úmluva nevyžaduje přítomnost a výslech každého svědka ve prospěch obviněného, nelze od soudů očekávat detailní reakci na každý návrh obhajoby, musí však poskytnout přiměřené odůvodnění (pro obdobnou logiku v kontextu povinnosti soudů reagovat na odvolací námítky viz Van de Hurk proti Nizozemsku, 19. 4. 1994, § 61, Série A č. 288; a Boldea proti Rumunsku, č. 19997/02, § 30, 15. 2. 2007).
178. Význam výpovědi svědka a dostatečnost odůvodnění předloženého obhajobou v kontextu okolností případu budou obecně rozhodující pro rozsah a úroveň detailu posouzení nutnosti zajištění přítomnosti a výslechu svědka vnitrostátními soudy. Tudíž čím silnější a závažnější argumenty obhajoba předloží, tím podrobnější musí být přezkum a přesvědčivější musí být odůvodnění vnitrostátních soudů, pokud návrh obhajoby na výslech svědka zamítnou.
179. c) Jestli mělo rozhodnutí vnitrostátních soudů neprovést výslech svědka dopad na celkovou spravedlivost řízení
180. Soud bere v úvahu, že posouzení dopadu, který bude mít rozhodnutí o zamítnutí výslechu svědka obhajoby u soudu na celkovou spravedlivost řízení, je nepostradatelnou součástí každého případu (viz v odlišném kontextu Ibrahim a další proti Velké Británii [GC], č. 50541/08 a 3 další, § 250-52, 13. 9. 2016; Dvorski, cit. výše, § 82; Schatschaschwili, cit. výše, § 101). Dodržování požadavků spravedlivého procesu musí být zkoumáno v každém případě s ohledem na vývoj řízení jako celku a nikoli na základě izolovaných úvah o jednom konkrétním aspektu nebo jedné konkrétní události (viz Ibrahim a další, cit. výše, § 251).
181. Zachování celkové spravedlivosti jako konečné srovnávací kritérium pro zhodnocení řízení podle názoru Soudu zajišťuje, že se výše uvedený třístupňový test při použití nestane přehnaně rigidním nebo mechanickým. Zatímco závěry prvních dvou kroků tohoto testu budou obvykle silně ukazovat, jestli bylo řízení spravedlivé, nelze vyloučit, že v některých - nesporně výjimečných - případech může posouzení spravedlivosti přinést opačný závěr.
182. Aplikace těchto principů na projednávanou věc
183. a) Jestli byl návrh na výslech svědků B. a K. dostatečně odůvodněný a významný pro podstatu obvinění
184. Z protokolů o hlavních líčeních vyplývá, že obhájci stěžovatelky navrhli soudu předvolat B. a K. ke zjištění přesných okolností prohlídky se záměrem ustanovit, jestli byly výbušniny stěžovatelce podstrčeny. Stěžovatelka nato uvedla, že „netrvá“ na jejich přítomnosti, neboť podle jejího mínění byly výbušniny podstrčeny policisty předtím, než byla prohledána. Podpořila však tento návrh, protože její obhájci považovali přítomnost B. a K. za nezbytnou (viz bod 52.).
185. Významné je, že během soudního řízení to byla obžaloba, kdo rozsáhle kladl otázky policistům, kteří se účastnili zatčení stěžovatelky, její prohlídky a vzetí otisků prstů (viz bod 42.). Všichni policisté dosvědčili, že stěžovatelka měla před provedením prohlídky po celou dobu svoji kabelku u sebe a že jí byly vzaty otisky prstů pouze jednou, a to po prohlídce. Během křížového výslechu těchto svědků zůstala obhajoba obecně pasivní a svědkům položila pouze dvě otázky mířené na zkoumání bližších detailů výše uvedených událostí.
186. Soud poznamenává, že obhajoba dala najevo trochu více než zběžný náznak významu potenciální výpovědi B. a K. Nepředložila však žádné konkrétní skutkové nebo právní

argumenty a neřekla navíc nic konkrétního stran toho, jak by mohlo být rozumně předpokládáno, že by jejich výpovědi mohly posílit pozici obhajoby. Podrobněji se k tomu obhajoba nevyjádřila ani ve svém odvolání (viz bod 63.). S ohledem na to, že sama stěžovatelka uvedla, že výbušniny jí byly podstrčeny před příchodem osvědčujících svědků (viz bod 52.), bylo by pro výslech těchto svědků třeba dalších důvodů.

187. b) Jestli vzaly vnitrostátní soudy v úvahu význam výpovědí B. a K. a poskytly dostatečné odůvodnění pro své rozhodnutí o neprovedení jejich výslechu v hlavním líčení
188. Soud zjišťuje, že protokoly o hlavních líčeních nezmiňují důvody, které soud uvedl pro zamítnutí návrhu obhajoby na předvolání osvědčujících svědků (viz bod 52.). Nejvyšší soud v roli odvolacího soudu s pravomocí přezkumu skutkových i právních otázek však odůvodnil, že osobní přítomnost B. a K. nebyla nezbytná, neboť stěžovatelka sama tvrdila, že výbušniny jí byly podstrčeny do kabelky předtím, než byla prohlédnuta. Zjistil dále, že obhajoba souhlasila s pokračováním k závěrečným řečem a nevznesla žádné námitky ani žádné další návrhy na provedení důkazů (viz bod 67.).
189. Přestože vnitrostátní soudy nezamítly stěžovatelčin návrh jako neopodstatněný nebo neodůvodněný, je zřejmé, že význam možných výpovědí osvědčujících svědků, jak byl tvrzen obhajobou a z pohledu rozhodujícího soudu, byl pouze vzdáleně relevantní k podstatě obvinění.
190. Soud s ohledem na obecnou pasivitu obhajoby během výslechu policistů ohledně událostí týkajících se tvrzeného podstrčení výbušnin a absenci jakýchkoli konkrétních právních nebo skutkových argumentů stran nezbytnosti výslechu osvědčujících svědků uzavírá, že Nejvyšší soud poskytl dostatečné důvody pro rozhodnutí o jejich nevyslechnutí u soudu. Dané důvody byly odpovídající okolnostem případu a byly úměrné rozsahem a úrovní detailu k odůvodnění předloženému obhajobou.
191. c) Jestli mělo rozhodnutí vnitrostátních soudů neprovést výslechy B. a K. dopad na celkovou spravedlivost řízení
192. Soud zdůrazňuje, že stěžovatelka byla za pomoci dvou profesionálních obhájců schopna účinně vést svoji obhajobu, konfrontovat a vyslýchat svědky vypovídající proti ní, vyjadřovat se bez překážek k usvědčujícím důkazům, navrhnout důkazy, které považovala za významné, a přednést vnitrostátním soudům svoji verzi událostí. Její odsouzení pro přípravu terorismu a navádění dalších ke spáchání takového činu bylo založeno na rozsáhlém množství důkazů svědčících proti ní, včetně výpovědí několika svědků obžaloby, věcných důkazů (extrémistických poznámek a fotografií) zabavených v bytě stěžovatelky, protokolů o odborných zkoumáních a prepisů videonahrávek policejního sledování.
193. S ohledem na tyto úvahy Soud uzavírá, že rozhodnutí vnitrostátních soudů nevyslechnout B. a K. u soudu nenarušilo celkovou spravedlivost řízení.
194. d) Závěr
195. Soud tudíž, vědom si své role, jak vysvětlil shora (viz bod 149. výše), shledal, že nedošlo k porušení stěžovatelčiných práv podle čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy ve vztahu ke svědkům B. a K.

VÝROK

Z těchto důvodů Soud

1. Rozhodnutím většiny vyhovuje předběžné námitce vlády, že stěžovatelka se vzdala svého práva vyslechnout svědka A. a prohlašuje stížnost stran absence svědka A. při řízení stěžovatelky u soudu za nepřijatelnou;
2. Jednomyslně rozhoduje, že nedošlo k porušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. b) Úmluvy ve vztahu ke zhlédnutí videonahrávek utajeného sledování;
3. Rozhoduje poměrem patnáct hlasů proti dvěma, že nedošlo k porušení čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy ve vztahu ke svědkům B. a K.

V souladu s čl. 45 odst. 2 Úmluvy a pravidlem 74 odst. 2 Pravidel Soudu je k rozsudku připojeno částečně disentní stanovisko soudce Bošnjaka a disentní stanovisko soudce Pinto de Albuquerque.

(Zpracovali JUDr. Ivo Kouřil a Mgr. Bc. Kamila Tokošová)